

بررسی آماری

تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا

در چارچوب موافقتنامه موقت تشکیل منطقه تجارت آزاد بین ج.ا.ع.ا.

ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

(۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)

سازمان توسعه تجارت ایران

حمیده یزدانی - میز اوراسیا

مهر ماه ۱۳۹۹

اتحادیه اقتصادی اوراسیا متشکل از پنج کشور روسیه، قزاقستان، ارمنستان، قرقیزستان و بلاروس از سال ۲۰۱۵ تشکیل شده است. جمهوری اسلامی ایران بلافاصله پس از تشکیل این اتحادیه مذاکرات با اتحادیه و اعضای آن را برای عقد موافقت نامه تجاری آغاز کرد. این مذاکرات در ۲۷ اردیبهشت سال ۱۳۹۷ منتهی به امضای موافقت نامه موقت تشکیل منطقه تجارت آزاد بین ج.ا.ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا شد. این موافقت نامه پس از طی مراحل تصویب داخلی در ج.ا.ایران و کشورهای عضو اتحادیه مذکور، از ۵ آبان سال ۱۳۹۸ به مورد اجرا گذاشته شده است. بررسی وضعیت آماری تجارت فیما بین پس از اجرای این موافقتنامه حایز اهمیت می باشد. در این گزارش در واقع تصویری ده ماهه از اجرای این موافقت نامه و تاثیر آن بر تجارت فیما بین ارائه شده است.

الف) بررسی آمار کل صادرات و واردات جمهوری اسلامی ایران به/از اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از اجرایی شدن موافقت نامه فیما بین*

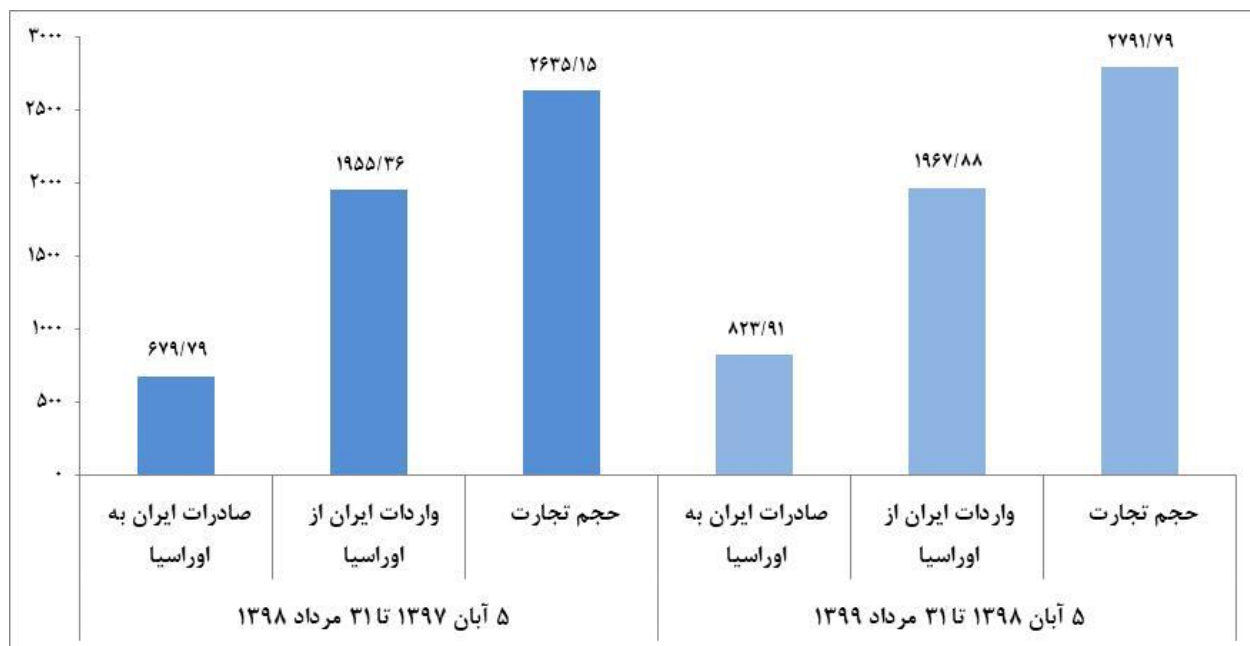
آمار صادرات و واردات و حجم کل تجارت ایران با اتحادیه اوراسیا طی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل

بر اساس آمارهای گمرک ج.ا.اسلامی ایران و محاسبات صورت گرفته در این تحلیل، حجم تجارت کشورمان بامجموع پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی ۵ ماهه اول سال جاری، ۲۷۹۱.۸ میلیون دلار بوده است که نسبت به مدت مشابه سال قبل (۲۶۳۵.۱ میلیون دلار) **رشد ۶ درصدی** داشته است.

جدول شماره ۱- حجم تجارت ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا

صادرات/واردات	طی بازه زمانی ۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸	طی بازه زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹	رشد (درصد)
صادرات ایران به اوراسیا	۶۷۹/۸	۸۲۳/۹	۲۱
واردات ایران از اوراسیا	۱۹۵۵/۳۶	۱۹۶۷/۹	۱
حجم تجارت	۲۶۳۵/۱۵	۲۷۹۱/۸	۶

نمودار شماره ۱- حجم تجارت ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل)

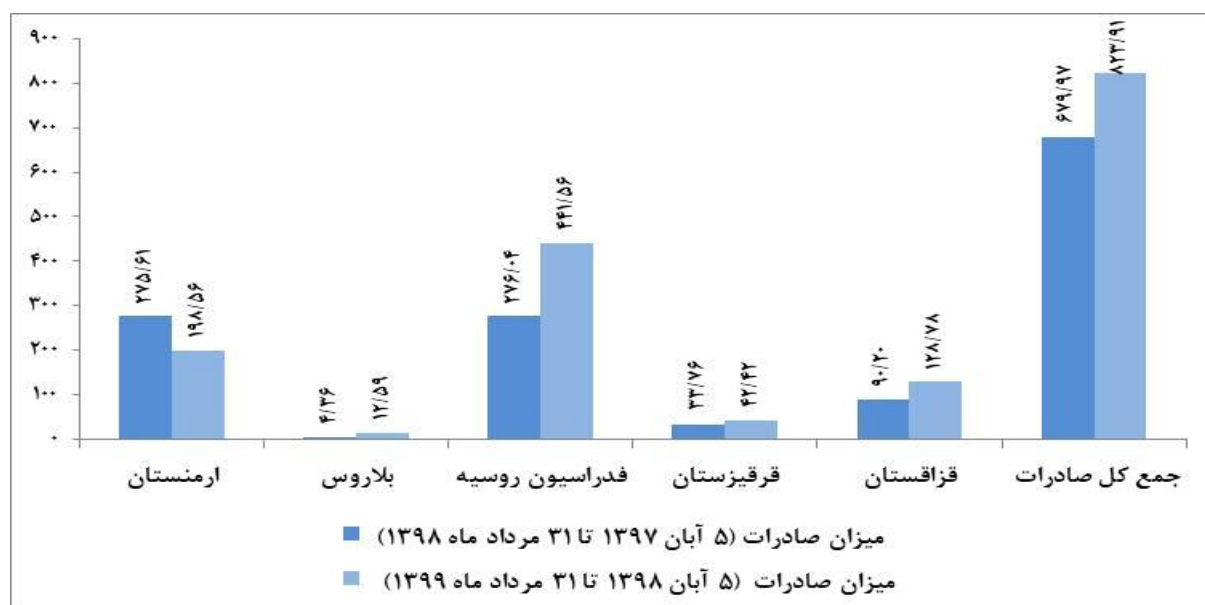

میزان کل صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه سال جاری، ۸۲۳.۹۱ میلیون دلار بوده است که نسبت به دوره مشابه سال قبل (۶۷۹.۹۷ میلیون دلار) **رشد ۲۱ درصدی** را نشان می دهد. بیشترین میزان صادرات به ۵ کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی دوره مورد بررسی و مدت مشابه آن به کشور روسیه و کمترین میزان صادرات به کشور بلاروس انجام شده است. در نمودار شماره ۲، میزان کل صادرات کشورمان به اتحادیه اوراسیا به تفکیک کشورهای عضو اتحادیه آورده شده است.

جدول شماره ۲- میزان صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	میزان صادرات (۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸)	میزان صادرات (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)	رشد(درصد)
ارمنستان	۲۷۵/۶۱	۱۹۸/۵۶	-۲۸
بلاروس	۴/۳۶	۱۲/۵۹	۱۸۹
فدراسیون روسیه	۲۷۶/۰۴	۴۴۱/۵۶	۶۰
قرقیزستان	۳۳/۷۶	۴۲/۴۲	۲۶
قزاقستان	۹۰/۲۰	۱۲۸/۷۸	۴۳
جمع کل صادرات	۶۷۹/۹۷	۸۲۳/۹۱	۲۱

نمودار شماره ۲- صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا

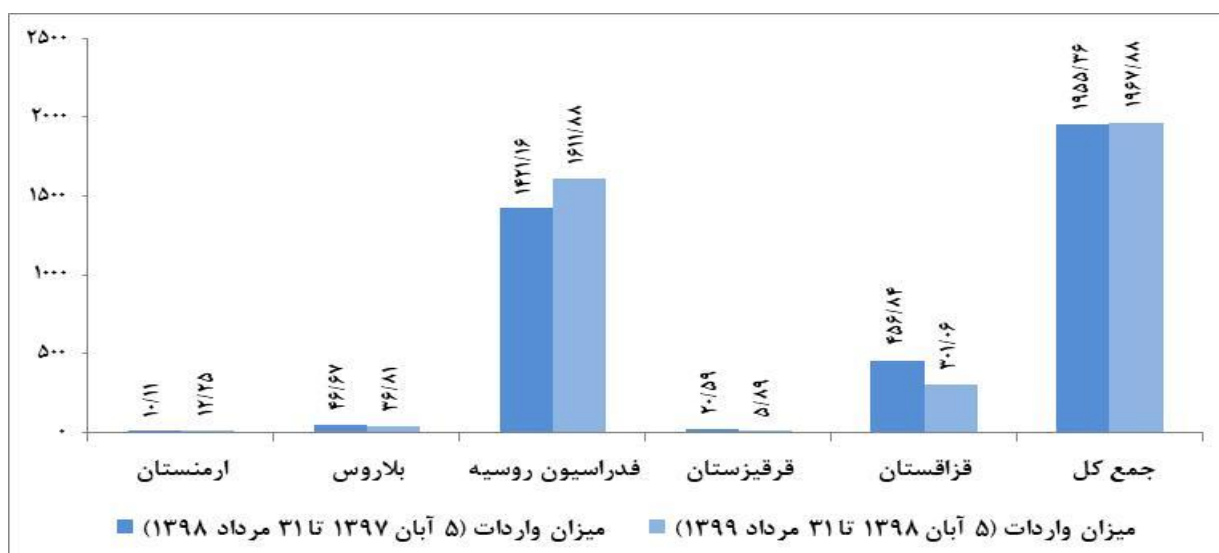

بر اساس آمارهای گمرک ج.ا. اسلامی ایران و محاسبات صورت گرفته در این تحلیل آماری، کل واردات ایران از مجموع پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طی بازه زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد سال جاری، ۱۹۶۷.۸۸ میلیون دلار بوده است که از این میزان بیشترین واردات با رقمی معادل ۱۶۱۱.۸۸ میلیون دلار از کشور روسیه و کمترین واردات با رقمی معادل ۵۰۸.۸۹ میلیون دلار از کشور قرقیزستان انجام شده است. همچنین مقایسه میزان کل واردات کشورمان از اوراسیا طی ۵ ماهه اول سال جاری نسبت به دوره مشابه سال قبل (۱۹۵۵.۳۶) رشد ناچیز یک درصدی را نشان می دهد. در نمودار شماره ۳، میزان کل واردات ایران از اتحادیه اوراسیا به تفکیک کشورهای عضو اتحادیه آورده شده است.

جدول شماره ۳- میزان واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	میزان واردات (۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸)	میزان واردات (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)	رشد (درصد)
ارمنستان	۱۰/۱۱	۱۲/۲۵	۲۱
بلاروس	۴۶/۶۷	۳۶/۸۱	-۲۱
فدراسیون روسیه	۱۴۲۱/۱۶	۱۶۱۱/۸۸	۱۳
قرقیزستان	۲۰/۵۹	۵/۸۹	-۷۱
قزاقستان	۴۵۶/۸۴	۳۰۱/۰۶	-۳۴
جمع کل	۱۹۵۵/۳۶	۱۹۶۷/۸۸	۱

نمودار شماره ۳- واردات ایران از کشورهای عضو اوراسیا

ب) بررسی آمار صادرات/واردات به/از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ارقام مشمول موافقت نامه موقت

تشکیل منطقه تجارت آزاد بین ج.ا.ایران و آن اتحادیه

۱) صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ارقام ترجیح داده شده توسط آن اتحادیه

فهرست ترجیحات اعطایی اوراسیا به ایران مشمول ۵۰۴ ردیف کد ۱۰ رقمی (با توجه به آخرین تغییرات ۲۰۲۰) می باشد. از آنجایی که کدهای تعرفه اوراسیا ده رقمی است، تبدیل ساده کدها به هشت رقم و محاسبه آمار صادرات با توجه به آمار گمرک کشورمان، منجر به عدم شناسایی بسیاری از کدها در نظام تعرفه ای ایران و برآورد بسیار کمتر از واقع از میزان صادرات ایران به اوراسیا می شد. جهت برآورد دقیق تری از آمار صادرات، لازم بود تا معادل این تعرفه ها در کتاب تعرفه ایران شناسایی گردد که این امر در سازمان توسعه تجارت ایران صورت گرفت. به این ترتیب ۵۰۴ ردیف کد ۱۰ رقمی اوراسیا حدوداً با ۳۹۱ کد هشت رقمی ایران معادل سازی گردیده است. با توجه به معادل سازی انجام شده، آمار صادرات ایران به اوراسیای ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه سال جاری و مدت مشابه سال قبل به شرح جدول ذیل می باشد:

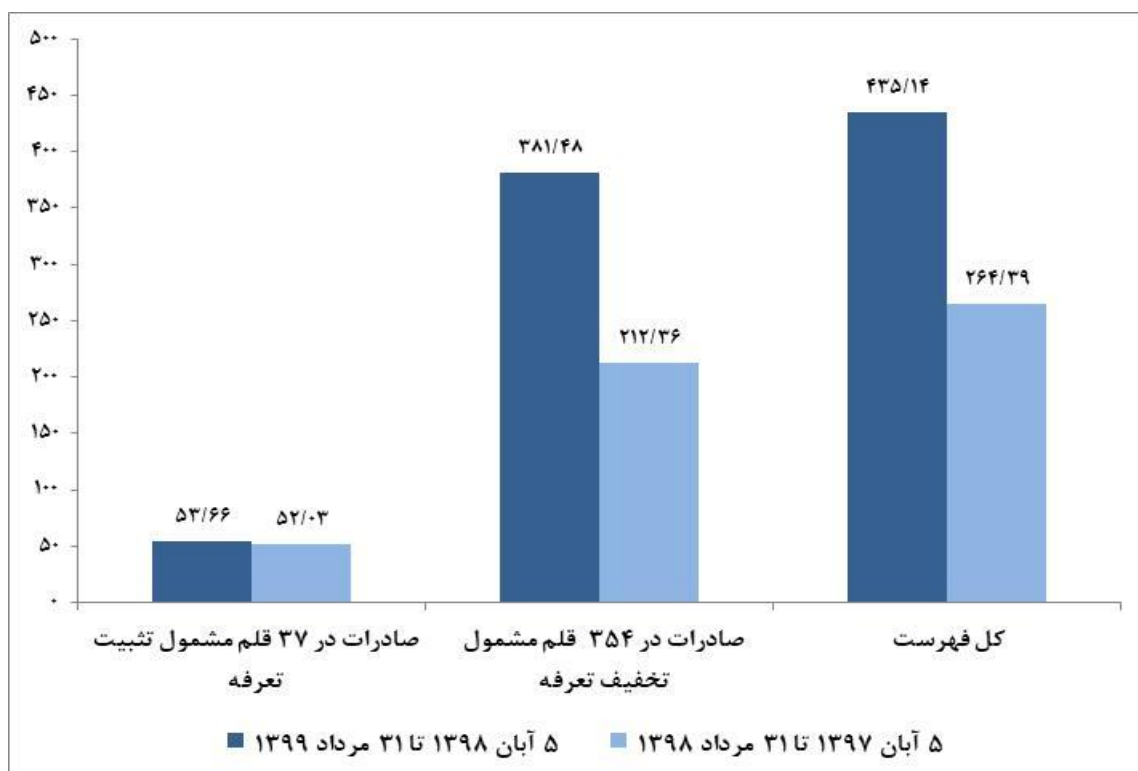
جدول شماره ۴- صادرات ایران به اتحادیه اوراسیا در ارقام ترجیحی

درصد تغییرات		صادرات ایران به اوراسیا (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)		صادرات ایران به اوراسیا (۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸)		ارقام فهرست به تفکیک تخفیف/تثبیت تعرفه ای
وزنی	ارزشی	وزن(هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن(هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	
۱۵	۳	۶۶/۷۷	۵۳/۶۶	۵۹/۲۳	۵۲/۰۳	۳۷ قلم مشمول تثبیت تعرفه
۹۸	۸۰	۵۴۷/۶۸	۳۸۱/۴۸	۳۳۸/۷۵	۲۱۲/۳۶	۳۵۴ قلم مشمول تخفیف تعرفه
۸۲	۶۵	۶۱۴/۴۵	۴۳۵/۱۴	۳۹۷/۹۸	۲۶۴/۳۹	کل فهرست

از مجموع ۴۳۵.۱۴ میلیون دلار صادرات ایران به اوراسیا در ارقام ترجیحی طی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه سال جاری (مطابق آمار گمرک ج.ا.ایران) تنها ۵۳.۶۶ میلیون **دلار معادل ۱۲ درصد صادرات کشورمان به اتحادیه اوراسیا در ارقام ترجیحی مشمول تثبیت تعرفه شده اند** (۳۷ قلم) و **۳۸۱.۴۷ میلیون دلار یعنی معادل ۸۸ درصد صادرات در اقلامی بوده که مشمول کاهش تعرفه شده اند** (۳۵۴ قلم). همچنین بررسی میزان صادرات در ارقام ترجیحی طی مدت مشابه سال قبل نشان می دهد از مجموع

۲۶۴.۳۹ میلیون صادرات در اقلام ترجیحی، ۲۰ درصد (معادل ۵۲.۰۳ میلیون دلار) صادرات در اقلام مشمول تثبیت تعرفه و ۸۰ درصد (معادل ۲۱۲.۳۶ میلیون دلار) صادرات در اقلام مشمول تخفیف تعرفه ای صورت گرفته است.

نمودار شماره ۴- صادرات ایران به اوراسیا در اقلام ترجیحی (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل)

صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تفکیک کشورهای عضو در اقلام ترجیح داده شده توسط آن اتحادیه

بر اساس آمارهای اعلامی توسط گمرک ایران و بررسی های انجام شده در سازمان توسعه تجارت ایران، میزان کل صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیحی طی دوره زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ (زمان اجرای موافقت نامه) تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹، ۴۳۵.۱۴ میلیون دلار بوده است که نسبت به دوره مشابه سال قبل (۲۶۴.۳۹ میلیون دلار) رشد ۶۵ درصدی را نشان می دهد. همچنین میزان صادرات ایران در اقلام ترجیحی نشان می دهد طی دوره مورد بررسی، بیشترین میزان صادرات به کشور روسیه (۲۶۳.۷۰ میلیون دلار) و کمترین میزان صادرات به کشور بلاروس (۱۱.۴۷ میلیون دلار) انجام شده است.

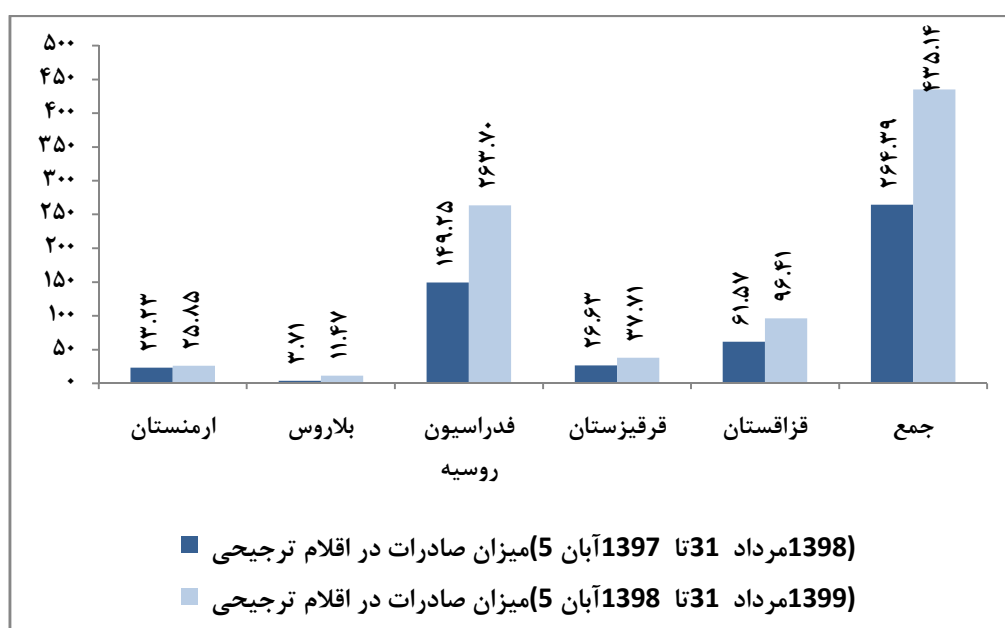
جدول شماره ۵- میزان صادرات در اقلام ترجیحی به تفکیک کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا

کشور	میزان صادرات در اقلام ترجیحی (۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸)	میزان صادرات در اقلام ترجیحی (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)	رشد (درصد)
ارمنستان	۲۳/۲۳	۲۵/۸۵	۱۱
بلاروس	۳/۷۱	۱۱/۴۷	۲۱۰
فدراسیون روسیه	۱۴۹/۲۵	۲۶۳/۷۰	۷۷
قرقیزستان	۲۶/۶۳	۳۷/۷۱	۴۲
قزاقستان	۶۱/۵۷	۹۶/۴۱	۵۷
جمع	۲۶۴/۳۹	۴۳۵/۱۴	۶۵

در نمودار شماره ۵ کل صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا و صادرات در اقلام ترجیحی نشان داده شده است. مقایسه میزان کل صادرات کشورمان به اوراسیا با میزان صادرات کشورمان به اوراسیا در اقلام ترجیحی نشان می دهد صادرات ج.ا.ایران به اوراسیا در اقلام ترجیحی طی بازه زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ (۴۳۵.۱۴ میلیون دلار) تقریباً ۵۳ درصد کل صادرات (۸۲۳.۹۱ میلیون دلار) و طی مدت مشابه سال قبل (۲۶۴.۳۹ میلیون دلار) تقریباً ۳۹ درصد کل صادرات کشورمان به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا (۶۷۹.۹۷ میلیون دلار) را به خود اختصاص داده است.

نمودار شماره ۵- میزان صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا در اقلام ترجیحی به

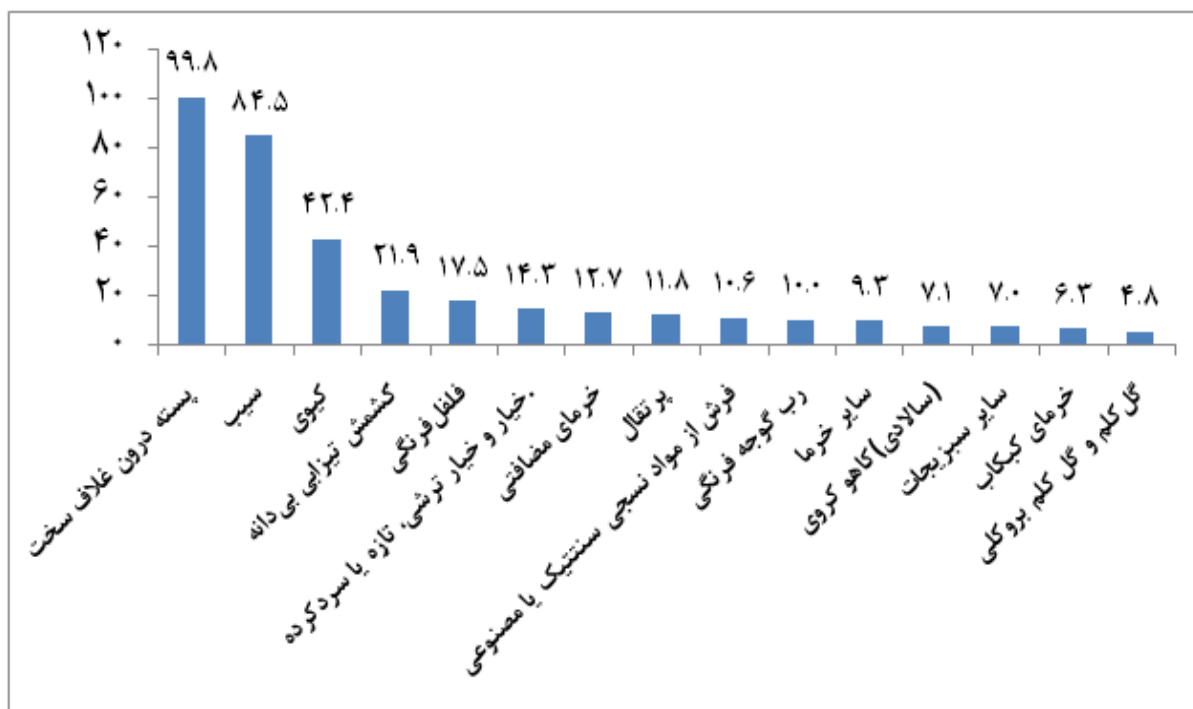
تفکیک کشورهای عضو اتحادیه

اقلام عمده صادراتی ایران به اوراسیا در فهرست اعطایی اوراسیای ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه سال جاری در نمودار شماره ۶ نشان داده شده است. نکته مهم این است که از ۱۵ اقلیم عمده صادراتی ایران به اوراسیا در فهرست مذکور طی دوره مورد بررسی ۱۴ ردیف تعرفه از جمله پسته، سیب، فلفل فرنگی، خیار و خیار ترشی، خرما مضافی، خرما کبکاب، پرتقال، رب گوجه فرنگی، کاهو کروی، سایر سبزیجات، سایر کلم و گل کلم بروکلی، انگور تازه، مغز پسته مشمول تخفیف تعرفه ای به کشورمان شده اند و تنها تعرفه یک محصول (کیوی) برای کشورمان تثبیت شده است.

نمودار شماره ۶- اقلام عمده صادراتی ایران به اوراسیا در فهرست ترجیحات اعطایی اوراسیا (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه سال جاری)

۲) آمار واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیح داده شده توسط ایران

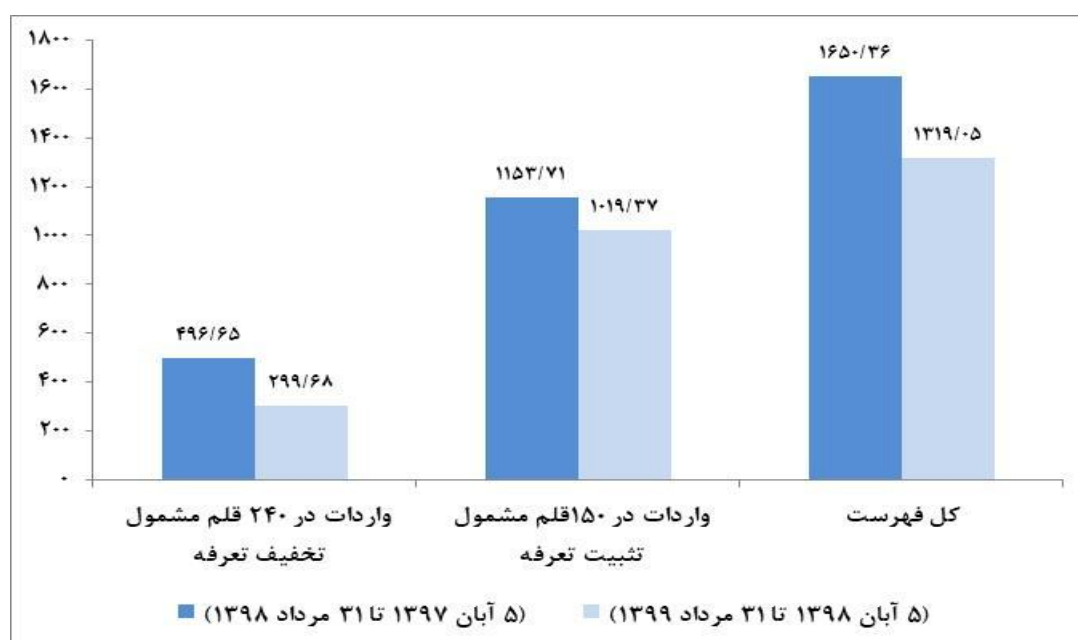
فهرست اعطایی جمهوری اسلامی ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل ۳۹۰ کد هشت رقمی می باشد (با توجه به کتاب تعرفه ۱۳۹۹) که از این تعداد ۱۵۰ ردیف بدون تخفیف تعرفه ای به اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستند و ۲۴۰ ردیف تعرفه مشمول کاهش تعرفه می باشند. بررسی میزان واردات ایران از اوراسیا در فهرست اقلام ترجیحی ایران به اوراسیا نشان می دهد از زمان اجرای موافقتنامه (۵ آبان ۱۳۹۸) تا ۳۱ مرداد ماه ۱۳۹۹ به ۱۳۱۹.۰۵ رسیده که نسبت به مدت مشابه قبل (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹) **۲۰ درصد کاهش** داشته است. همچنین در خصوص **کالاهای مشمول تثبیت تعرفه کاهش ۱۲ درصدی** در میزان واردات ایران از اوراسیا و **کالاهای مشمول تخفیف تعرفه، ۴۰ درصد کاهش** را نشان می دهند.

همچنین از مجموع یک میلیارد و ۳۱۹ میلیون دلار کل واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی از ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ (مطابق آمار گمرک ج.ا.ایران)، فقط میزان ۲۹۹.۶۸ میلیون دلار معادل ۲۳ درصد واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیحی مشمول تخفیف تعرفه ای (۲۴۰ قلم) به آن اتحادیه شده اند و ۱۰۱۹.۳۷ میلیون دلار یعنی معادل ۷۷ درصد واردات در اقلامی بوده که هیچ تخفیف تعرفه ای به اتحادیه اوراسیا تعلق نگرفته است (۱۵۰ قلم).

جدول شماره ۶- واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیحی

درصد تغییرات		۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ماه ۱۳۹۹		۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ماه ۱۳۹۸		اقلام به تفکیک تخفیف/تثبیت تعرفه ای
وزنی	ارزشی	واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی بر حسب وزن (هزارتن)	واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی بر حسب ارزش (میلیون دلار)	واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی بر حسب وزن (هزارتن)	واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی بر حسب ارزش (میلیون دلار)	
-۴۰	-۴۰	۳۷۵/۲۳	۲۹۹/۶۸	۶۲۱/۲۲	۴۹۶/۶۵	واردات در ۲۴۰ قلم مشمول تخفیف تعرفه
-۸	-۱۲	۳۶۶۰/۱۶	۱۰۱۹/۳۷	۳۹۹۳/۳۲	۱۱۵۳/۷۱	واردات در ۱۵۰ قلم مشمول تثبیت تعرفه
-۱۳	-۲۰	۴۰۳۵/۳۸	۱۳۱۹/۰۵	۴۶۱۵	۱۶۵۰/۳۶	کل فهرست

نمودار شماره ۷- واردات ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ و مقایسه آن با مدت مشابه سال قبل)

واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تفکیک کشورهای عضو در اقلام ترجیح داده شده توسط ایران بر اساس آمارهای اعلامی توسط گمرک ایران و بررسی های انجام شده در دفتر همکاری ایران و اوراسیا، میزان کل واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیحی طی دوره زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ (زمان اجرای موافقت نامه) تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹، ۱ میلیارد و ۳۱۹ میلیون دلار بوده است که بیشترین واردات از کشور روسیه به میزان ۱۰۱۷.۱۶ میلیون دلار (معادل ۷۷ درصد) و کمترین میزان واردات از کشور قرقیزستان به میزان ۱.۳۲ میلیون دلار انجام شده است.

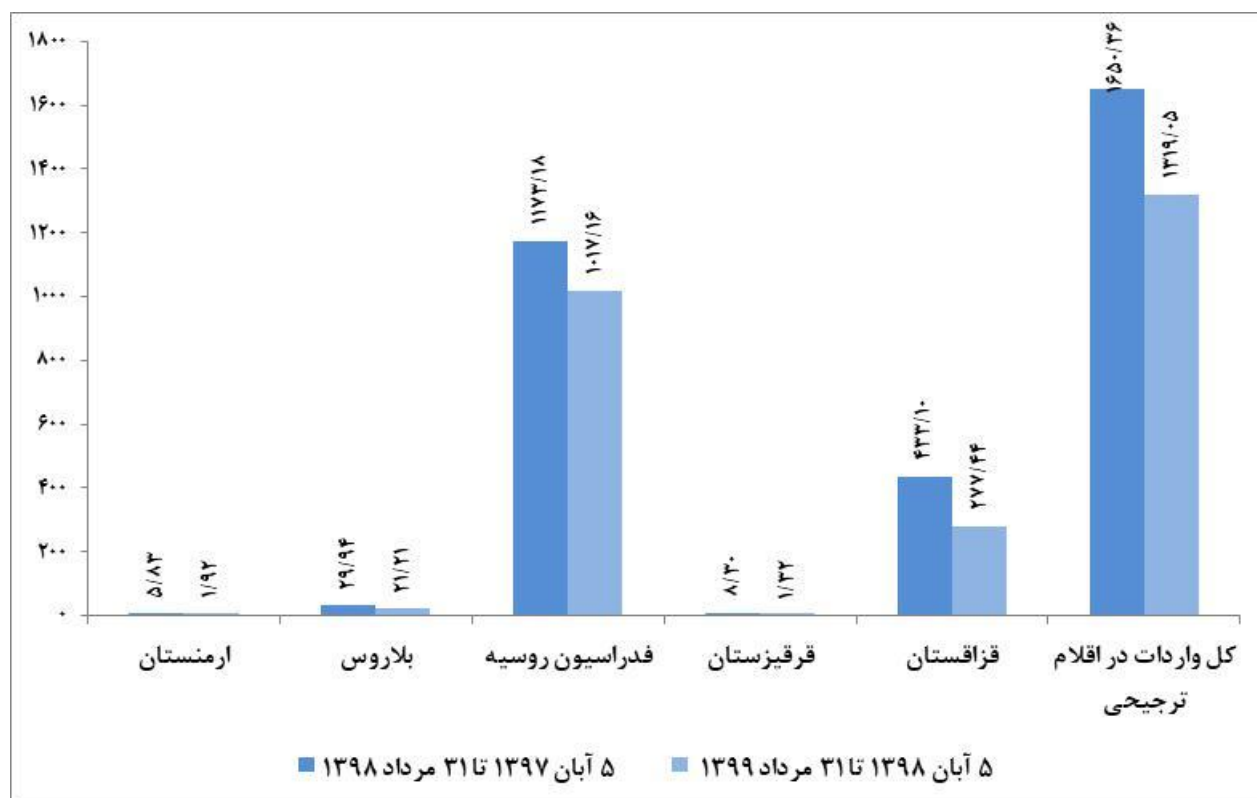
جدول شماره ۷- واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در اقلام ترجیحی به تفکیک کشورهای عضو

کشور	۵ آبان ۱۳۹۷ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۸	۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹	رشد
ارمنستان	۵/۸۳	۱/۹۲	-۶۷
بلاروس	۲۹/۹۴	۲۱/۲۱	-۲۹
فدراسیون روسیه	۱۱۷۳/۱۸	۱۰۱۷/۱۶	-۱۳
قرقیزستان	۸/۳۰	۱/۳۲	-۸۴

قزاقستان	۴۳۳/۱۰	۲۷۷/۴۴	-۳۶
کل واردات در اقلام ترجیحی	۱۶۵۰/۳۶	۱۳۱۹/۰۵	-۲۰

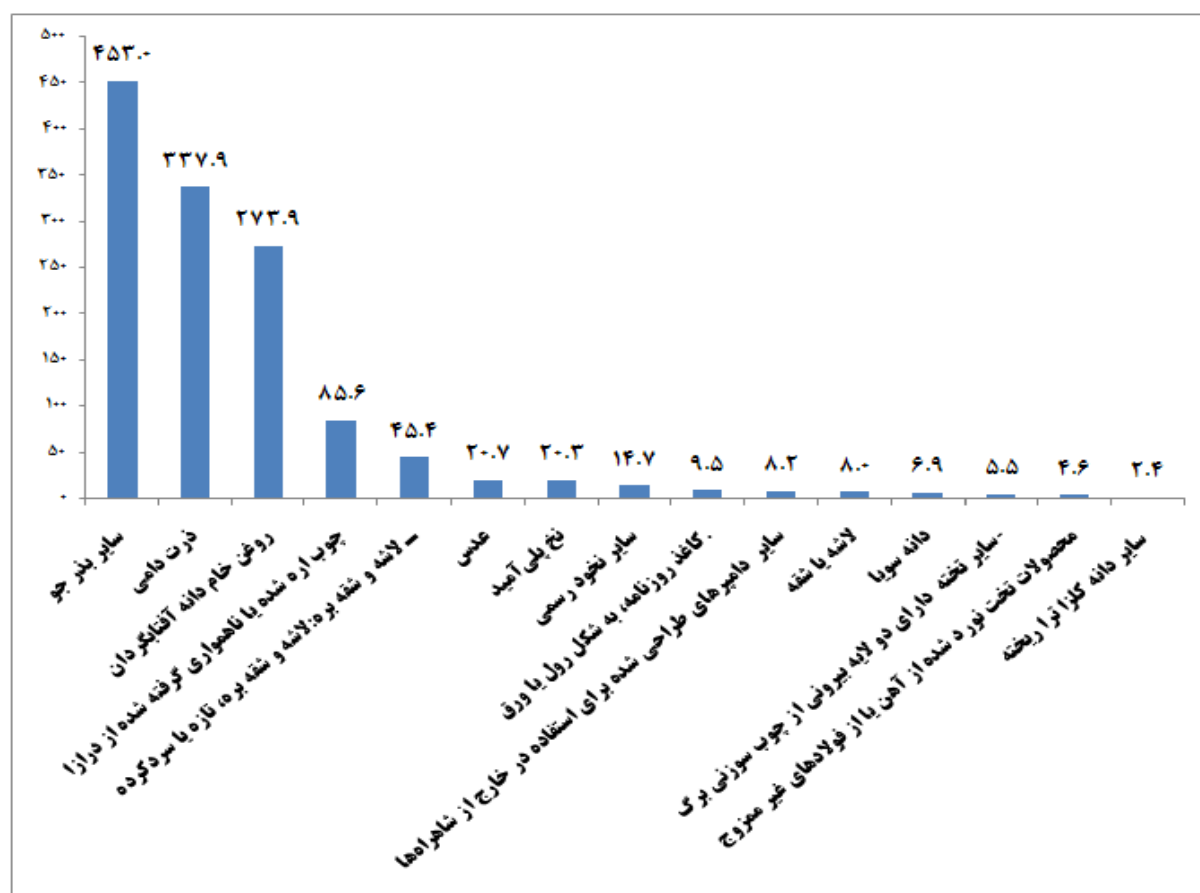
همچنین مقایسه میزان کل واردات کشورمان از اوراسیا با میزان واردات کشورمان از اوراسیا در اقلام ترجیحی نشان می دهد واردات ج.ا.ایران از اوراسیا در اقلام ترجیحی طی بازه زمانی ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹ (۱۳۱۹.۰۵ میلیون دلار) تقریباً ۶۷ درصد کل واردات (۱۹۶۷.۸۸ میلیون دلار) و طی مدت مشابه سال قبل (۱۶۵۰.۳۶ میلیون دلار) تقریباً ۸۴ درصد کل واردات (۱۹۵۵.۳۶ میلیون دلار) از اتحادیه مذکور را به خود اختصاص داده است. در نمودار شماره ۸ کل واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه در اقلام ترجیحی نشان داده شده است.

نمودار شماره ۸- واردات ایران از کشورهای عضو اوراسیا در اقلام ترجیحی به تفکیک کشورهای عضو

اقلام عمده وارداتی ج.ا.ایران از اوراسیا در فهرست اعطایی ایران (طی دوره ۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹) در نمودار شماره ۹ نشان داده شده است. نکته مهم این است که از ۱۵ اقلیم عمده وارداتی ایران از اوراسیا در فهرست مذکور طی دوره مورد بررسی ۱۱ ردیف تعرفه از جمله سایر بذر جو، ذرت دامی، چوب اره شده، لاشه یا شقه بره، عدس، نخ پلی آمید، سایر نخود رسمی، کاغذ روزنامه به شکل رول یا ورق، دانه سویا، دانه کلزا ترا ریخته مشمول هیچ تخفیف تعرفه ای به اوراسیا نشده اند و تنها ۴ ردیف تعرفه (روغن دانه آفتابگردان، محصولات تخت نورد شده از آهن یا فولادهای غیرممزوج، سایر دامپره‌های طراحی شده و سایر تخته) مشمول کاهش تعرفه شده اند.

نمودار شماره ۹- اقلام عمده وارداتی ایران از اوراسیا در فهرست ترجیحات اعطایی ایران (۵ آبان ۱۳۹۸ تا ۳۱ مرداد ۱۳۹۹)

*تمامی آمارها بر حسب میلیون دلار و منبع تمامی آمارها گمرک جمهوری اسلامی ایران می باشد.